

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»
протокол від 15 серпня 2024 р. №04

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для виконання практичних робіт з навчальної дисципліни
«ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ»
для студентів освітнього ступеня «магістр»
денної форми навчання
спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Рекомендовано на засіданні
кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи
26 червня 2024 року протокол
№08

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи ЛЮБЧЕНКО Валентина

Житомир
2024

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 2

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційний потенціал регіону» для студентів галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна сфера» освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа» освітнього ступеня «магістр» денної форми навчання. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2024. – 31 с.

Методичні рекомендації містять мету, завдання та результати вивчення навчальної дисципліни, перелік тем, рекомендації до їх виконання, завдання та список рекомендованої літератури.

Укладач:

ЛЮБЧЕНКО Валентина, к.і.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Рецензенти:

к.е.н., доц. кафедри менеджменту, бізнесу та маркетингових технологій Ігор
БУРАЧЕК

доцент. кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Віталіна
КАЛЕНСЬКА

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 3

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни	6
Теми практичних занять	7
Практичне заняття № 1.....	8
Практичне заняття № 2.....	10
Практичне заняття № 3.....	12
Практичні заняття № 4.....	17
Практичне заняття № 5.....	19
Практичне заняття № 6.....	20
Практичне заняття № 7.....	21
Список рекомендованої літератури.....	30

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 4

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційний потенціал регіону» є сформулювати у студентів глибокі теоретичні знання та практичні навички, необхідні для оцінки, аналізу і раціонального використання туристично-рекреаційних ресурсів регіону, враховуючи природні, культурно-історичні, економічні та соціальні чинники; підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати складні завдання сфери туризму й гостинності з урахуванням регіонального аспекту та територіального розміщення туристсько-рекреаційних ресурсів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомити з класифікацією туристично-рекреаційних ресурсів України (природних, культурно-історичних, економічних, соціальних, тощо) та розуміти взаємозв'язок між природними умовами, туристичною привабливістю та інфраструктурою регіону;

- засвоєння теоретико-методологічних основ аналізу та оцінки туристично-рекреаційного потенціалу території, вмінь планування та прогнозування розвитку туристичних ресурсів з урахуванням змін у природному середовищі, економіці та суспільстві;

- виявлення основних проблем та перспектив функціонування туристично-рекреаційної галузі України, в тому числі через проведення порівняльного аналізу різних регіонів України та світу щодо їх туристичного потенціалу;

- вивчення характерних рис та особливостей організації туристично-рекреаційного потенціалу Поліського регіону;

- визначення перспективних напрямків функціонування туристично-рекреаційного потенціалу Поліського регіону.

Зміст навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційний потенціал регіону» направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру готельно-ресторанної справи.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК3. Здатність до аналізу, оцінки, синтезу, генерування нових ідей

ЗК4. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій, використовувати міждисциплінарні дослідження аналізу стану розвитку глобальних та локальних ринків готельних та ресторанних послуг для розв'язання складних задач розвитку готельного і ресторанного бізнесу

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 5

СК2. Здатність систематизувати та синтезувати інформацію для врахування крос-культурних особливостей функціонування суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу

СК3. Здатність планувати та здійснювати ресурсне забезпечення діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу

СК7. Здатність до підприємницької діяльності

СК12. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі готельно-ресторанної справи у мультидисциплінарних контекстах, у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.

СК13. Здатність аналізувати і використовувати у професійній діяльності готельно-ресторанні ресурси регіонів

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 242 «Готельно-ресторанна справа»:

ПРН1. Розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, забезпечувати їх реалізацію, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки їх впливу.

ПРН4. Здійснювати моніторинг кон'юнктури ринку готельних та ресторанних послуг

ПРН7. Досліджувати моделі розвитку міжнародних та національних готельних і ресторанних мереж (корпорацій)

ПРН13. Аналізувати готельно-ресторанні ресурси та соціально-економічні передумови функціонування суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу в регіонах

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні **Soft skills**:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 6

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика туристичних і рекреаційних ресурсів України.								
Тема 1. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичного комплексу регіону.	10	2	4	4	-	-	-	-
Тема 2. Туристично-рекреаційні ресурси: поняття та класифікація. Природні рекреаційні туристичні ресурси України	12	2	2	8	-	-	-	-
Тема 3. Історико-культурні туристичні ресурси: сутність та види	10	2	2	6	-	-	-	-
Тема 4. Інфраструктурні туристичні ресурси.	13	2	1	10	-	-	-	-
Модульний контроль 1	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 1	46	8	10	28	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Туристичні і рекреаційні ресурси Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів.								
Тема 5. Рекреаційно-туристичне районування України	12	2	2	8	-	-	-	-
Тема 6. Туристичні ресурси Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів	16	2	4	10	-	-	-	-
Тема 7. Культурна інфраструктура Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів	8	4	-	4	-	-	-	-
Тема 8. Перспективи розвитку Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів.	7	2	1	4	-	-	-	-
Модульний контроль 2	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 2	44	10	8	26	-	-	-	-
ВСЬОГО	90	18	18	54	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 7

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика туристичних і рекреаційних ресурсів України.		
1	Класифікація туристичних і рекреаційних ресурсів України	4
2	Природно-рекреаційні ресурси України	2
3	Історико-культурні туристичні ресурси та їх оцінка	2
4	Інфраструктурні туристичні ресурси	2
Змістовий модуль 2. Туристичні і рекреаційні ресурси Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів.		
5	Туристично-рекреаційні райони України	2
6	Столичний та Північно-Західного туристичний регіон. Туристична привабливість Столичного та Північно-Західного регіону.	4
7	Перспективи розвитку Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів.	2
РАЗОМ		18

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 8

Практичне заняття №1
Класифікація туристичних і рекреаційних ресурсів України
(4 години)

Питання для обговорення. Підготувати доповідь у вигляді презентації.

1. Класифікація туристичних ресурсів.
2. Рекреаційно-туристичний потенціал.
3. Методи оцінки природно-ресурсної бази рекреації.
4. У чому полягають специфічні особливості рекреаційних ресурсів серед природних благ суспільства?
5. У чому різниця між умовами рекреації та рекреаційними ресурсами?
6. Поняття «природо ресурсний кадастр». Види кадастрів.

Завдання

Завдання 1.

Заповнити таблицю, вказавши види туристичних ресурсів (за сутнісним підходом). Для заповнення другої колонки скористайтесь доданою презентацією.

№	Туристичні ресурси	Приклад
1	Природні ресурси	
2	Історико-культурні ресурси	
3	Інфраструктурні ресурси	

Завдання 2

Дати історико-культурну характеристику території (за Ю.Д. Дмитревським) одному з міст України.

Історико-культурна характеристика території
(за Ю.Д. Дмитревським)

1. Вивчення цивільної та воєнної історії об'єкта, виявлення впливу історичного чинника на формування об'єкта.
2. Вивчення історико-архітектурного аспекту розвитку туристичного об'єкта.
3. Виявлення основних архітектурних стилів, які зустрічаються на території об'єкта (у зв'язку з історичним минулим країни, району чи міста).
4. Вивчення найбільш важливих та цікавих для туристів пам'яток архітектури.
5. Вивчення процесу розвитку духовної культури (в тому числі і її взаємовплив на інші культури).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 9

6. Характеристика основних етапів розвитку духовної культури і найважливіших її пам'яток (фольклор, літературна і музична спадщина, образотворче мистецтво різних жанрів тощо).

7. Вивчення творчості найвизначніших представників культури і мистецтва країни, району, міста.

Завдання 3. Визначити загальну щільність пам'яток історії та культури на 100 км² площі, а також окремо щільність пам'яток загальнонаціонального, міжнародного та місцевого значення **однієї з областей України** (за В. Мацолою). Порівняйте отримані показники із середнім показником по Україні та максимальним показником по Україні (Львівської області).

Примітка. За базову основу приймаються показники в Україні, де щільність всіх фіксованих пам'яток складає 7,9 одиниць на 100 км², пам'яток загальнонаціонального значення – 0,7 і відповідно по Львівській області – 18 і 1,8.

Коротке роз'яснення.

Пам'ятки історії та культури в Україні розміщені дуже нерівномірно. Основна їх кількість припадає на Київську, Хмельницьку, Вінницьку, Чернігівську, Сумську області та Республіку Крим. Однак кількісний показник цих пам'яток ще не дає уяви про рівень їх пізнавальної цінності і привабливості, а також про їх придатність для організації пізнавальних рекреаційних занять або включення у відповідні туристичні маршрути. У зв'язку з тим В. Мацолою із Закарпаття пропонується оцінювати рекреаційну значимість території за щільністю пам'яток історії та культури на 100 км² площі. При цьому пропонується визначати щільність пам'яток найвищого класу (загальнонаціонального і міжнародного значення). За базову основу приймаються показники в Україні, де щільність всіх фіксованих пам'яток складає 7,9 одиниць на 100 км², пам'яток загальнонаціонального значення – 0,7 і відповідно по Львівській області – 18 і 1,8. Виходячи з таких даних, В. Мацола пропонує оцінювати одним балом території, де ці показники складають менше 7,9, двома балами – 8-18 і трьома – понад 18 од./100 км². Зрозуміло, що такий підхід може використовуватись для оцінки ІКТР великих регіонів, а не для визначення історико-культурного туристичного потенціалу поселення, чи навіть окремого адміністративного району.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк _31 / 10

Практичне заняття №2
Тема. Природно-рекреаційні ресурси України
(2 години)

Завдання 1 Питання для обговорення. Підготувати доповідь у вигляді презентації

1. Орографічні ресурси України. Характеристика основних форм рельєфу та оцінка його придатності для різних видів туризму.

2. Печери України як пам'ятки природи. Використання печер в рекреаційних цілях.

3. Поняття водних ресурси України.

4. Морські аквальні комплекси.

5. Річки, озера, водосховища, канали та їх територіальне поширення.

6. Болотний фонд України. Водно-болотні угіддя в рекреаційній діяльності: сучасний стан та перспективи використання в туризмі.

7. Районування території України на кліматичні області з різним ступенем придатності для використання в цілях туризму. Дати коротку характеристику кліматичним умовам і ресурсам кожної з них.

Завдання 2. Охарактеризуйте розподіл температур по регіонах України. Проаналізуйте, які регіони мають кращі природно-кліматичні умови для *кліматотерапії, геліотерапії і таласотерапії*. Розглянути територіальне поширення кліматичних курортів України. Визначити при цьому їхній профіль лікування.

Завдання 3. Створити презентацію на тему: «Спелеологічні ресурси однієї з областей України» (на вибір).

Завдання 4. З'ясуйте суть поняття «теренкур». Запропонуйте теренкури для різних вікових груп (діти, люди середнього та похилого віку) в Україні. При цьому врахуйте оцінку рельєфу для лікувально-оздоровчого туризму.

Завдання 5. Використовуючи довідкову літературу, скласти таблицю оптимальних характеристик параметрів водних акваторій для їх рекреаційного використання (купання, підводне плавання, веслові судна, байдарки і каное, академічна гребля, стрибки з трампліна, водні лижі, моторний спорт, парусний спорт, тощо).

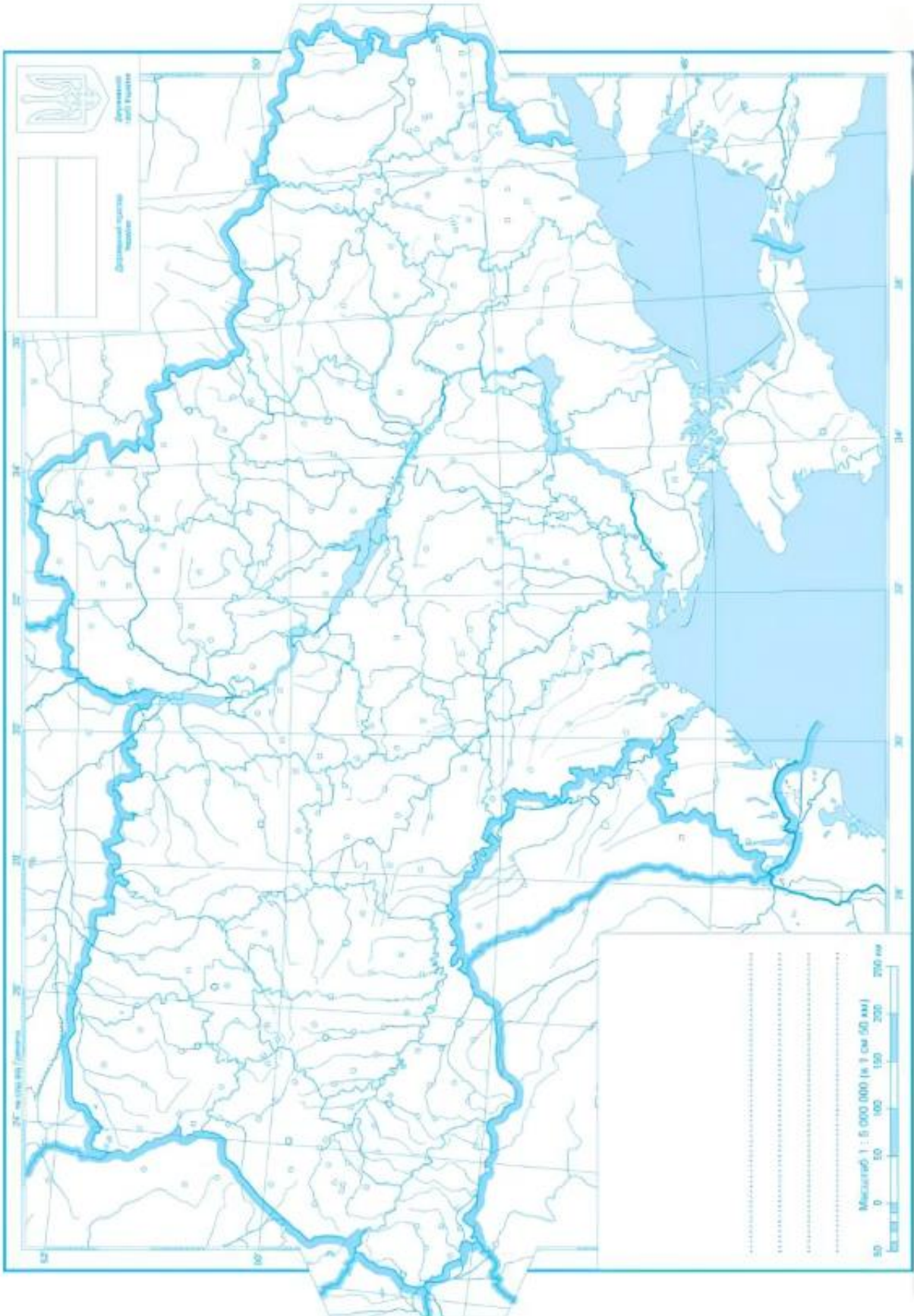
Скласти графологічну схему можливого негативного впливу рекреантів на водні акваторії (пряма дія, побічний вплив) за наступними показниками: забруднення води, ґрунтово-рослинний покрив, прибережний ландшафт.

Завдання 6. Нанести на контурну карту України, створивши відповідну легенду карти:

- основні елементи рельєфу
- елементи берегової лінії
- річки, водосховища, озера

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1

- кліматичні курорти
- гірськолижні курорти

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 12

Практичне заняття №3
Історико-культурні туристичні ресурси та їх оцінка
(2 години)

Завдання 1 Питання для обговорення.

Обрати одне із наведених нижче запитань та підготувати доповідь у вигляді презентації

1. Суть та складові поняття «історико-культурні туристичні ресурси».
2. Особливості використання та охорони історико-культурних рекреаційних ресурсів. Законодавство України про охорону культурної спадщини.
3. Оборонні архітектурні споруди: замкові комплекси, фортеці, укріплення, монастирі. Сучасний стан їх використання у туризмі.
4. Сакральна архітектура України.
5. Археологічні пам'ятки.
6. Історико-географічні регіони України.
7. Етнічні ресурси.
8. Об'єкти ЮНЕСКО в Україні.

Завдання 2. Скласти блок-схему культурно-історичних ресурсів, вписати види та підвиди.

Історико-культурні туристичні ресурси – це пам'ятки історії, архітектури, археології, культові споруди, музеї та картинні галереї, етнографічні особливості території, місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей, що є важливим засобом задоволення духовних потреб людини.

Географічне довкілля – основа життєдіяльності етносу, тому пам'ятки культури, історії, архітектури, народної творчості є його надбанням, що відрізняється унікальністю і неповторністю, тож не може не привертати уваги туристів, адже людині завжди було притаманно цікавитися культурою та надбанням інших етнічних груп.

Історико-культурні об'єкти поділяються на матеріальні і духовні. Матеріальні історико-культурні ресурси охоплюють сукупність засобів виробництва та інших матеріальних цінностей суспільства на кожній історичній стадії його розвитку, а духовні – сукупність досягнень суспільства в освіті, науці, мистецтві, літературі, в організації державного і суспільного життя, в праці і побуті. Фактично не всі надбання минулого належать до історико-культурних рекреаційних ресурсів. До них прийнято відносити тільки ті історико-культурні об'єкти, які досліджені науковими методами і оцінені як такі, що мають суспільне значення і можуть бути використані при існуючих технічних і матеріальних можливостях для задоволення пізнавально-рекреаційних потреб деякої спільноти людей протягом певного часу.

Всі об'єкти, які використовуються в пізнавально-культурній рекреації, поділяються на дві групи – нерухомі і рухомі.

Першу групу становлять пам'ятки історії, містобудування та архітектури,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 13

археології і монументального мистецтва та інші споруди. З позицій пізнавально-культурної рекреації важливим є те, що об'єкти цієї групи є самостійними поодинокими або груповими утвореннями.

До другої групи належать пам'ятки мистецтва, археологічні знахідки, мінералогічні, ботанічні і зоологічні колекції, документальні пам'ятки та інші речі, предмети і документи, які можна легко переміщати. Використання рекреаційних ресурсів цієї групи пов'язане з відвідуванням музеїв, бібліотек і архівів, де вони звичайно концентруються.

Методика оцінки історико-культурних ресурсів

С. П. Кузик пропонує шкалу оцінки історико-культурних ресурсів (наведена в таблиці), в якій подається 13 підгруп, отриманих в результаті структуризації п'яти підвидів історико-культурних ресурсів. Кожна із підгруп характеризується логічним набором показників, які оцінюються за п'ятибальною шкалою.

№п/п	Групи і підгрупи об'єктів	Бали
І. Археологічні об'єкти		
1.1.	Території первісного заселення	1
1.2.	Стоянки, поселення	2
1.3.	Кургани	3
1.4.	Древні городища (прості)	4
1.5.	Древні городища - складні (з декількома лініями оборони, дитинцем і довколишнім містом)	5
ІІ. Меморіальні пам'ятки, пов'язані з історичними подіями, національно-визвольними змаганнями, війнами і бойовими та культурними традиціями		
2.1.	Пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, національно-визвольними змаганнями, бойовими традиціями, що підтверджуються історичними джерелами	1
2.2.	Окремі пам'ятки, меморіальні дошки, пам'ятні знаки простих форм	2
2.3.	Окремі пам'ятки, меморіальні дошки, що мають високу мистецьку цінність	3
2.4.	Групи пам'яток, меморіальні, парки, споруди, дошки, пам'ятні знаки простих форм	4
2.5.	Група пам'яток, меморіальні музеї, парки, споруди та пам'ятні знаки, що мають високу мистецьку цінність	5
ІІІ. Пам'ятники та пам'ятні місця, пов'язані з життям та творчістю діячів історії, культури		
3.1.	Пам'ятні місця, пов'язані з учасниками історичних подій національно-визвольного руху чи війн, діячам історії та культури, що підтверджуються історичними джерелами	1
3.2.	Окремі пам'ятники учасникам історичних подій національно-визвольного руху чи війн, діячам історії та культури спрощені (з обмеженою інформацією)	2
3.3.	Окремі пам'ятники учасникам історичних подій, національно-визвольного руху чи війн, діячам історії та культури, що мають високу мистецьку цінність	3

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1 Арк. 31 / 14

3.4.	Групи пам'ятників учасникам історичних подій, національно-визвольного руху чи війн, діячам історії та культури простих форм (з обмеженою інформацією)	4
3.5.	Групи пам'ятників учасникам історичних подій, національно-визвольного руху чи війн, діячам історії та культури, що мають високу мистецьку цінність	5
IV. Пам'ятники оборонного будівництва (земляні або муровані укріплення, замки із bastionними укріпленнями, монастирі, найновіші фортифікаційні споруди XIX-XX ст.)		
4.1.	Частково збережені елементи оборонних споруд	1
4.2.	Середньої збереженості елементи оборонних будівель або окремих архітектурних комплексів	2
4.3.	Повністю збережені елементи або окремі комплекси пам'яток оборонного будівництва	3
4.4.	Реставровані пам'ятки оборонного будівництва без музейної експозиції	4
4.5.	Добре збережені і оновлені пам'ятки оборонного будівництва з музейною експозицією	5
V. Сакральні споруди (церкви, костели, синагоги тощо)		
5.1.	Фрагменти культових споруд	1
5.2.	Окремі культові різностильові споруди	2
5.3.	Комплекс культових різностильових споруд	3
5.4.	Окремі культові споруди в одному стилі	4
5.5.	Комплекс культових споруд в одному стилі	5
VI. Пам'ятки народної архітектури (поселення, двори, господарські і житлові будівлі, дерев'яні церкви тощо).		
6.1.	Окремі будівлі з елементами народної архітектури	1
6.2.	Окремі будівлі, що є пам'ятками народної архітектури	2
6.3.	Церкви, садиби, що є пам'ятками народної архітектури	3
6.4.	Окремі вулиці або групи будівель, що є пам'ятками народної архітектури	4
6.5.	Поселення, що визнані як пам'ятки народної архітектури, або спеціально зведені (музеї під відкритим небом)	5
VII. Громадські споруди (народні школи, народні будинки, шпиталі, корчми, млини тощо).		
7.1.	Частково збережені елементи громадських споруд	1
7.2.	Середньої збереженості елементи громадських споруд	2
7.3.	Повної збереженості елементи громадських споруд	3
7.4.	Реставровані пам'ятки громадських споруд	4
7.5.	Добре збережені пам'ятки громадських споруд	5
VIII. Палацово-паркові ансамблі		
8.1.	Окремі залишки палацово-паркових ансамблів	1
8.2.	Окремі фрагменти палацово-паркових ансамблів	2
8.3.	Впорядковані фрагменти палацово-паркових ансамблів	3
8.4.	Добре збережені палацово-паркові ансамблі	4
8.5.	Добре збережені і впорядковані палацово-паркові ансамблі	5
XIX. Сучасні пам'ятки архітектури		
9.1.	Окремі пам'ятки архітектури, що збудовані з використанням	3

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1 Арк. 31 / 15

	сучасних будівельних матеріалів, технологій, композиційних вирішень	
9.2.	Окремі сучасні пам'ятки архітектури, що зведені з використанням найновіших технічних засобів	4
9.3.	Група сучасних пам'яток архітектури, що зведені з використанням найновіших технічних засобів.	5
X. Професійні художні промисли		
10.1	Наявність музейних експозицій, що побудовані на базі зібраних зразків професійних народних майстрів	3
10.2	Є окремі майстри з експозицією власних творів	4
10.3	Є декілька професійних майстрів та музейних експозицій їх творів	5
XI. Народні художні промисли (ткацтво, килимарство, вишивка, художня обробка шкіри, художнє плетіння, деревообробка, гончарство тощо).		
11.1	Наявність музейних експозицій, що побудовані на основі зібраних зразків народних умільців	3
11.2	Є окремі народні умільці з експозицією власних творів	4
11.3	Є декілька народних умільців та музейних експозицій з їх творами, майстерень з майстер-класами	5
XII. Пам'ятки матеріальної культури		
12.1	Індивідуальні музейні експозиції	3
12.2	Відомчі музеї пам'яток матеріальної культури	4
12.3	Етнографічні музеї, музеї народної архітектури і побуту, національні музеї	5
XIII. Пам'ятки фольклору		
13.1	Наявність окремих традицій, що збереглися у родинному і громадському побуті	5
13.2	Поширення окремих жанрів або видів фольклору	4
13.3	Наявність різножанрового та різновидового складу фольклору	5

Завдання 3. Відкрийте покликання на Вікіпедію <https://cutt.ly/SeAHPYIU>. Категорія: історико-культурні заповідники України Знайти серед них, які мають статус національних. Охарактеризуйте **один** із національних заповідників України. Яка його роль в розвитку туристичної індустрії регіону та України?

Завдання 4. Ситуативне/Проблемне завдання. Рекомендовано виконувати об'єднавшись в пари, групи.

Світова спадщина ЮНЕСКО

Опис ситуації: Світова спадщина ЮНЕСКО (англ. World Heritage) - видатні культурні та природні цінності, що вважаються надбанням усього людства. Ці цінності перелічені в Списку ЮНЕСКО.

1972 року, на XVII сесії в Парижі, ЮНЕСКО прийняла Конвенцію про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини, яка набула чинності в 1975 році. До початку 1992 року Конвенцію ратифікували 123 країни-члени ООН (в тому числі СРСР в 1988 році).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 16

Станом на 2023 рік у списку Світової спадщини перебувають 1157 об'єктів (зокрема 900 культурних, 218 природних і 39 змішаних) зі 167 країн. На 23 жовтня 2020 року Конвенцію вже ратифікували 194 держави-учасниці.

На території України знаходиться велика кількість пам'яток культурної спадщини, в тому числі унікальних, включених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, які мають виняткову загальнолюдську цінність.

Включення об'єктів культурної спадщини України до списку всесвітньої спадщини людства має вагомe значення у формуванні туристичної привабливості України, її інтеграції до світової спільноти.

Постановка завдання: Ви є членами комітету Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Вам необхідно розглянути питання включення додаткових об'єктів, що знаходяться на території держави, до Списку ЮНЕСКО і запропонувати його до розгляду в комітет Світової спадщини ЮНЕСКО.

Проблеми, з якими стикнувся комітет Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні:

Недотримання зобов'язань визначених Конвенцією, особливо стосовно пам'яток, включених до списку Світової спадщини та/або охоронних (буферних) зон таких пам'яток, є порушенням як національного законодавства, так і міжнародних зобов'язань України у цій сфері, створює загрозу для збереження видатної універсальної цінності українських об'єктів всесвітньої спадщини та може призвести до включення пам'яток до списку Світової спадщини, що перебуває під загрозою. Втрата видатної універсальної цінності, що стала підставою для включення об'єкта до списку Світової спадщини, може призвести до виключення пам'яток із списку Світової спадщини, що матиме негативні наслідки для іміджу України у світі.

Вам необхідно:

- ✓ З'ясувати, які переваги дає Статус об'єкта Світової спадщини.
- ✓ Визначити місце України серед країн з найбільшою кількістю об'єктів Світової спадщини.
- ✓ Ознайомитись з уже наявними об'єктами зі Списку ЮНЕСКО в Україні.
- ✓ Проаналізувати і довести, що об'єкти, які є претендентами на включення до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні, дійсно достойні стати його частиною (цю частину завдання можна виконати у вигляді доповіді, тез доповіді, рекламного або проморолика, презентації, відео).
- ✓ З'ясувати чи вплине включення додаткових об'єктів на покращення міжнародного іміджу України та підвищення її туристичного потенціалу.
- ✓ Окреслити можливі наслідки виключення уже наявних об'єктів зі списку Світової спадщини.
- ✓

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 17

Практичне заняття №4
Інфраструктурні туристичні ресурси
(2 години)

Завдання 1 Питання для обговорення. Підготувати доповідь у вигляді презентації

1. Розвиток сфери гостинності в Україні в умовах повномасштабного вторгнення.
2. Санаторно-курортне господарство України стан та можливості.
3. Туристичні підприємства. Динаміка туристичних потоків. Структура туристичної галузі, її особливості в Україні.

Завдання 2. Прослідкувати особливості територіальної організації санаторно-курортного господарства України. Проаналізувати структуру санаторно-курортного господарства України до та в умовах повномасштабного вторгнення.

Завдання 3. Нанесіть на контурну карту основні аеропорти України, які приймали міжнародних туристів України, та транспортні коридори, що проходили територією України до повномасштабного вторгнення.

Завдання 4. Охарактеризуйте готельні ланцюги, які успішно функціонують в Україні.

Завдання 5. Виконайте оцінку регіону свого проживання за методикою оцінювання туристичного потенціалу, запропонованою Є.Ю. Колбовським

Оцінювати туристичний потенціал Є.Ю. Колбовський пропонує за таким планом:

- 1) наявність привабливих об'єктів історичного спадку: монастирі, сільські храми, пам'ятники археології, місця історичних битв, пам'ятні місця (пов'язані з цікавими історичними подіями), збережені архітектурні центри сіл та інших поселень;
- 2) наявність унікальних природних об'єктів та об'єктів, пов'язаних з культурним ландшафтом: дворянські садиби і сільські парки, монастирські парки, старі млини та дамби на річках, древні водні шляхи, старовинні алеї та окремі дерева; красиві та привабливі для відпочинку озера; привабливі ділянки долин; унікальні валуни; джерела, святі джерела тощо;
- 3) наявність місць, обраних населенням для відпочинку самотійно: ділянки річок з тінистими алеями, місцями для наметових містечок; ділянки озерних приберегових зон; лісові масиви, що використовують для збору ягід; лісопарки для відпочинку і прогулянок; річки, доступні для сплаву на

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 18

байдарках, гумових човнах тощо;

4) висновок про характер туристично-рекреаційного потенціалу регіону:

- які види елементарних рекреаційних чи туристичних занять можна запропонувати в межах регіону;
- які об'єкти активно використовують у туризмі;
- які види туризму (пішохідний, автомобільний, кінний, тощо);
- які нові маршрути можна запропонувати;
- які проблеми обмежують використання природного та культурно-історичного потенціалу території.

Завдання 6

Ситуативне/Проблемне завдання. Санаторно-курортне господарство

Опис ситуації: Сьогодні рекреація й туризм розглядаються як важливий сектор національної економіки, невід'ємна складова соціально-економічної політики. Наявність лікувальних природних ресурсів є важливою умовою розвитку санаторно-курортного господарства. Санаторно-курортна та оздоровча сфера має значний природно-ресурсний потенціал, продуману інфраструктуру і може ефективно функціонувати та бути конкурентоспроможною серед аналогічних рекреаційних закладів країни та ближнього зарубіжжя.

Постановка задач: Ви іноземний інвестор, який хоче вкласти кошти у будівництво нового закладу санаторно-курортного господарства або модернізацію уже існуючого закладу.

Проблеми, з якими ви стикнулися:

1. Потенційний «клієнт-рекреант» вимагає підвищення комфортності в сфері санаторно-курортного лікування.
2. Недосконалість організаційно-правових та економічних механізмів.

Вам необхідно:

- ✓ Охарактеризувати ресурсну базу санаторно-курортного господарства та її територіальну організацію.
- ✓ Проаналізувати стан санаторно-курортних та оздоровчих закладів області (на вибір) Столичного та Північно-Західного туристичного регіонів.
- ✓ Розглянути динаміку заповнюваності рекреантами оздоровчих закладів та виокремити головні причини їхніх змін.
- ✓ Оцінити конкурентні переваги санаторно-курортних закладів області та аналогічних закладів ближнього зарубіжжя.
- ✓ Запропонувати свої рішення стосовно реалізації поставленої задачі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 19

Практичне заняття №5
Туристично-рекреаційні райони України
(2 години)

Питання для обговорення. Підготувати доповідь у вигляді презентації.

1. Теоретичні основи рекреаційного районування.
2. Таксономічні одиниці туристично-рекреаційного районування.
3. Підходи до туристично-рекреаційного районування України.
4. Туристично-рекреаційний потенціал рекреаційних районів України.
5. Туристичні центри рекреаційних районів.
6. Сучасний стан та особливості розвитку рекреаційного господарства.
7. Історико-етнографічні землі Столичного та Північно-Західного туристичного регіонів. Етнічні ресурси.
8. Центри традиційної культури та ремесл.

Завдання 1. На контурну карту нанести рекреаційне районування України (за *О. Бейдиком та Д. Ляшенком* та за *В. Заставним та П. Масляком*).

Завдання 2. Розглянути склад одного з туристичних районів України (за власним вибором). Дайте характеристику природно-рекреаційному потенціалу. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Рекреаційні ресурси	Райони, в яких представлені
Кліматичні ресурси: <ul style="list-style-type: none"> • комфортний і сезонно комфортний погодо- кліматичні комплекси • субкомфортний погодо-кліматичний комплекс • дискомфортний погодо-кліматичний комплекс 	
Водні ресурси: <ul style="list-style-type: none"> • рекреаційні берегові райони • райони морських круїзів • райони річкових круїзів • приозерні природні комплекси 	
Ландшафтні ресурси	
Бальнеологічні ресурси	
Біотичні ресурси	
Орографічні ресурси	
Лімітуючі фактори	

Завдання 3. Розгляньте склад туристичних регіонів. Дайте характеристику його (на вибір) природно-рекреаційному потенціалу та факторам, що впливають на його розвиток. Відповідь оформіть у вигляді таблиці або блок схеми.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 20

Завдання 4. Використовуючи SWOT-аналіз дослідити особливості розвитку туристичного господарства Столичного та Північно-Західного регіонів.

Завдання 5. Знайти, виписати і провести короткий аналіз наявних туристичних маршрутів в досліджуваних туристичних районах.

Практичне заняття №6

Столичний та Північно-Західного туристичний регіон. Туристична привабливість Столичного та Північно-Західного регіону.

(4 години)

Завдання 1. Питання для обговорення *Підготувати доповідь у вигляді презентації.*

1. Географічне положення та природні умови областей Столичного та Північно-Західного регіону.
2. Природні туристично-рекреаційні ресурси Столичного та Північно-Західного регіону.
3. Історико-культурні пам'ятки досліджуваного регіону.
4. Основні туристичні центри регіону.

Завдання 2.

Скласти блок-схему факторів, що впливають на розвиток атрактивності рекреаційно- туристичного потенціалу Столичного та Північно-Західного регіону.

Завдання 3. Використовуючи SWOT-аналіз дослідити особливості розвитку туристичного господарства Волинської та Рівненської областей/ Житомирської та Чернігівської областей/ Київської та Волинської областей (на вибір).

Завдання 4.

Здійснити комплексну порівняльну характеристику двох областей Столичного та Північно-Західного регіону з позиції інформаційно-атрактивної привабливості природних та історико-культурних туристичних ресурсів регіону.

Завдання 5.

Порівняйте світовий (на прикладі однієї або декількох країн) та український досвід використання замків і фортець в туризмі.

Завдання 6. Підготуйте рекламну продукцію на одну із тем: «Аристократична велич Замку Радомисль» «Курорт Пуща Водиця- перлина Київщини» і т.п.

Завдання 7. Ознайомитися зі статтею <https://chytomo.com/optyka-dekolonizatsii-iaak-maiut-zminytysia-muzei-knyhy/> та надати власні рекомендації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 21

Практичне заняття №7

Перспективи розвитку Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів

(2 години)

Завдання 1. Скласти блок-схему Фактори, що впливають на розвиток туризму в регіоні.

Завдання 2. Проаналізувати інвестиційну, інноваційну та інформаційну складові складові перспективного розвитку туристично-рекреаційної галузі регіону.

Завдання 3. Проаналізувати, визначити головні переваги Стратегічної програми розвитку туристичної сфери областей Столичного та Північно-Західного туристичних регіонів.

Завдання 4* Здійснити оцінку рекреаційних ресурсів як основної складової туристично-рекреаційної системи, як регіонального (локального) рівня»

Мета: ознайомитися з методикою оцінки рекреаційних ресурсів, а саме навчитися оцінювати природні та історико-культурні рекреаційні ресурси та вміти аналізувати результати.

Теоретична частина: **Рекреаційна географія** – галузь географічної науки, яка вивчає закономірності формування, функціонування і поширення територіальних рекреаційних систем.

Рекреаційна географія займається дослідженням територіальних рекреаційних систем, розробкою принципів організації рекреаційного господарства та основ рекреаційного природокористування.

Територіальна рекреаційна система (ТРС) – це географічна система, яка складається із взаємопов'язаних підсистем: природних і культурних комплексів, інженерних споруд, обслуговуючого персоналу, органу управління і, нарешті, відпочиваючих (рекреантів), характеризується функціональною і територіальною цілісністю. Підсистема "природні і культурні комплекси" виступає матеріальною основою ТРС в якості ресурсів і умов задоволення рекреаційних потреб. Природні і культурні комплекси володіють певною ємністю, стійкістю, комфортністю, різноманіттям, привабливістю.

Рекреаційний потенціал – це сукупність природних, культурно-історичних і соціально-економічних передумов організації рекреаційної діяльності на певній території. Важливою складовою частиною рекреаційного потенціалу є рекреаційні ресурси, під якими розуміють об'єкти і явища природного і антропогенного походження, які використовуються для оздоровлення, відпочинку і туризму. Розрізняють рекреаційні ресурси природні і культурно-історичні.

Доступність і відкритість території визначається її географічним положенням. **Географічне положення** – це положення певного географічного

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 22

об'єкта щодо поверхні Землі та інших об'єктів.

Географічне положення трактується як постійний та важливий фактор соціально-економічного розвитку території.

До *фізико-географічного положення* відносяться такі складові: розташування відносно морів та океанів; розташування відносно зон екологічних катастроф; розташування відносно гірських систем; розташування відносно річкових артерій. *Економіко-географічне положення території* включає конфігурацію території; транспортну доступність; положення відносно світових торговельних шляхів; рівень соціально-економічного розвитку сусідніх територій; розташування щодо «гарячих точок», осередків напруги та територіальних війн.

Природні рекреаційні ресурси – це об'єкти та явища натурального походження, залучені у сферу рекреації та туризму як матеріальна основа. До них відносяться орографічні, кліматичні, водні, бальнеологічні, рослинні та фауністичні ресурси.

Рельєф залежно від ступеня розчленованості сприяє та виступає основою розвитку пішохідного, гірськолижного, водного та інших видів спортивного туризму, зумовлює естетичність території в рекреаційній діяльності. При задовільних умовах кліматичні характеристики сприяють розвитку рекреації, і тільки за умови поєднання з іншими властивостями ландшафту можуть виступати ресурсом і основою розвитку мережі кліматотерапевтичних курортів. Водойми надають можливість для розвитку водних видів туризму, водних прогулянок, купання, аматорського рибальства. Лісові рекреаційні ресурси є однією з головних умов для визначення та формування рекреаційних зон.

Історико-культурні рекреаційні ресурси – це пам'ятки історії, архітектури, археології, культові споруди, музеї та картинні галереї, етнографічні особливості території, місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей, які є важливими засобами задоволення духовних потреб людини. Історико-культурні рекреаційні ресурси мають пізнавальне значення.

Визначення якості ресурсів та умов називають **оцінюванням**. Є такі найбільш вживані види оцінки: медико-біологічна, психолого-естетична, технологічна, економічна (вартісна), якісна, кількісна, бальна.

При оцінюванні території для стаціонарного відпочинку послідовно оцінюються такі показники як рельєф, клімат, водойми, рослинний світ, а також історико-культурні об'єкти. Оцінка рекреаційних ресурсів здійснюється на основі аналізу топографічної (загальногеографічної), фізичної, політичної, кліматичної та інших тематичних карт адміністративних областей (районів області).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 23

На основі авторської методики та вже відомих методик оцінки туристсько-рекреаційних ресурсів пропонується дати оцінку туристсько-рекреаційному потенціалу території та зробити його аналіз.

Хід роботи:

1. Охарактеризувати *фізико-географічне положення* адміністративної області (району). Дати оцінку за даними шкалами:

- розташування відносно морів та океанів:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія не має прямого та опосередкованого виходу до моря
2	територія не має прямого виходу до моря, але є вихід через судноплавні річки
3	територія має безпосередній вихід до моря

- розташування відносно зон екологічних катастроф:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія знаходиться у зоні екологічної катастрофи або на прилеглий території
2	територія знаходиться у стані екологічної кризи через наближеність до індустріальних районів або територія не має постійного впливу з боку промисловості
3	екосистема території знаходиться у стані рівноваги

- розташування відносно гірських систем

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територію оточують високі гірські системи, що займають велику площу і значно погіршують транспортну доступність
2	територію оточують середньовисокі та низькі гірські системи, що несуттєво впливають на транспортну доступність
3	територія оточена рівнинами, гірські системи відсутні

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 24

- розташування відносно річкових артерій

Бали	Характеристика
1	на території майже немає річок, наявні – здебільшого малі та неповноводні, судноплавство на яких не розвинуто
2	на території є досить багато річок, проте вони протікають здебільшого в межах даної території, мають локальне значення
3	на території є довгі і повноводні річки, що володіють значним транзитним потенціалом, деякі з них мають регіональне значення

2. Визначити коефіцієнт доступності території. Охарактеризувати *економіко-географічне положення* адміністративної області (району). Дати оцінку за показниками відносно наведених характеристик:

- конфігурація території – це просторова характеристика її меж чи кордонів. Конфігурація території визначається кількісно за коефіцієнтом колоподібності, який розраховується за формулою: $k = 4\pi S / l^2$, де S – площа території; l – периметр (довжина кордонів), $\pi \approx 3,14$.

Бали	Характеристика
1	видовжена в одному з напрямків, коефіцієнт колоподібності території $k < 0,25$
2	територія досить компактна, але недостатньо наближена до колоподібної форми, коефіцієнт колоподібності території $0,25 < k < 0,5$
3	форма території наближена до кола, коефіцієнт колоподібності території $k > 0,5$

- транспортна доступність:

Бали	Характеристика
1	наявний лише один вид транспорту, інші або не розвинені, або відсутні; відсутні великі пасажирські транспортні вузли

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 25

2	існують усі види транспорту, але лише 1 з них спеціалізується на пасажирообізі; розвиваються місцеві види транспорту (міська електричка, трамваї, маршрутні таксі)
3	функціонують великі термінали, що спеціалізуються на пасажирообізі; висока частота рейсів транспорту

- положення відносно світових торгівельних шляхів

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія віддалена від основних торгівельних шляхів
2	територія наближена до основних торгівельних магістралей
3	торгівельні шляхи безпосередньо проходять по даній території

- положення відносно центрів формування найбільших рекреаційних потоків

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія досить віддалена від центрів формування основних рекреаційних потоків
2	територія наближена до центрів формування основних рекреаційних потоків
3	територія безпосередньо входить до центру формування рекреаційних потоків

- рівень соціально-економічного розвитку сусідніх територій:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	з відносно низьким рівнем економічного розвитку
2	з середнім рівнем економічного розвитку
3	з порівняно високим рівнем економічного розвитку

- положення відносно столичного регіону

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія досить віддалена від столичного регіону
2	територія межує зі столичним регіоном
3	територія безпосередньо входить до столичного регіону

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- OK10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 26

- розташування щодо «гарячих точок», осередків напруги та регіональних війн

Бали	Характеристика
1	дуже близько розташована або сама входить до переліку зон з небезпечною ситуацією
2	віддалена від гарячих точок, проте наявні невійськові локальні конфлікти різного характеру
3	дуже віддалена від гарячих точок, відсутні зони конфліктів

- наявність посольств, консульств тощо в регіоні

Бали	Характеристика
1	відсутні
2	є посольства, консульства однієї країни
3	є посольства, консульства кількох країн

3. Охарактеризувати орографічні умови адміністративної області (району).
Дати їм оцінку за даною шкалою:

Бали	Характеристика
5	гірський (до висоти 3000 м над рівнем моря), передгірський, пересічний: пагорбово-грядовий, ерозійно-розчленований
4	сходиново пересічний, ерозійно-розчленований
3	пагорбовий, слабо пересічний
2	рівнинно-пагорбовий
1	рівнинний і гірський (важкодоступні місцевості)

4. Охарактеризувати кліматичні ресурси адміністративної області (району).
Дати їм оцінку за даною шкалою:

Бали	Характеристика	
	літні види рекреації	зимові види рекреації
3	Середньодобова температура повітря +15°...+20°С	Середньодобова температура повітря не нижче -10°...-15°С
2	Середньодобова температура повітря +21...+26°С, +10°...+15°С	Середньодобова температура повітря -5°...-10°С, -15°...-20°С
1	Середньодобова температура повітря +27°С і вище,	Середньодобова температура повітря вище -5°С, нижче -20°С

	нижче +10°C	
--	-------------	--

5. Охарактеризувати водні ресурси адміністративної області (району). Дати їм оцінку за даною шкалою:

Ширина мілководної зони, м		Літологія дна мілини		t° води 18-22 °С, днів		Швидкість течії, м/сек.		Площа водної прибережної рослинності, %	
характеристика	бал	характеристика	бал	характеристика	бал	характеристика	бал	характеристика	бал
5-10	5	піщаний	5	> 80	5	0	5	0	5
10-20	4	дрібно-гравійний	4	60-80	4	0-1	4	0-10	4
20-40	3	валунний	3	50-60	3	1-2	3	10-50	3
40-100	2	глинистий	2	30-50	2	2-3	2	50-80	2
> 100	1	муловий	1	< 30	1	> 3	1	> 80	1

6. Охарактеризувати біотичні ресурси адміністративної області (району).
- різноманітність об'єктів природно-заповідного фонду, де не забороняється конкретний вид діяльності людини:

Бали	Характеристика
1	об'єкти відсутні або дуже незначна кількість, серед яких переважають ентомологічні заказники, пам'ятки природи місцевого значення
2	Видовий склад об'єктів мережі ПЗФ досить різноманітний; переважають об'єкти місцевого чи регіонального значення
3	Видовий склад об'єктів мережі ПЗФ різноманітний; є ботанічні сади, національні парки, регіональні ландшафтні парки, зоопарки; значна кількість об'єктів національного чи світового значення

- забезпеченість території об'єктами мережі ПЗФ:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск ___	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 28

Бали	Характеристика
1	до 5 % території
2	5-30 % території
3	більше 30 % території

Дати оцінку лісовим ресурсам за даною шкалою:

Показники	Бали		
	3	2	1
Лісистість, %	25-50	< 25; >50	відсутні
Породний склад	змішані широколистяно- хвойні	соснові, широколистяні	інші хвойні та дрібно- листяні
Віковий склад	перестиглі, стиглі, достигаючі	середньовікові	молоді
Фітонцид- ність	дуб черешчатий, клен гостролистий, ялівець віргінський, береза, сосна звичайна, ялина, ліщина, черемха, смерека, акація біла, чорниця	модрина, ясен, липа, вільха, горобина, акація жовта, бузок звичайний	в'яз, бересклет, бузина, крушина

7. Охарактеризувати історико-культурні ресурси адміністративної області (району) національного та світового значення; оцінити в балах за даною формулою: $O = K / S$, де K – кількість об'єктів, S – площа території (району), отримане значення перевести в бальний показник за такою шкалою:

Бали	Характеристика
5	більше 70,1 об'єктів на 100 км ²
4	50,1 – 70 об'єктів на 100 км ²
3	30,1 – 50 об'єктів на 100 км ²
2	10,1 – 30 об'єктів на 100 км ²
1	до 10 об'єктів на 100 км ²

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск __	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 29

Охарактеризувати територію за:

- кількістю історичних подій, що відбувалися на даній території:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	територія є осередком важливих історичних подій
2	на території відбувалися історичні події незначного характеру
3	на території значущих подій не відбувалося

- цінністю історико-культурних об'єктів досліджуваної території:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	перважна кількість об'єктів мають історичну цінність
2	таких об'єктів мало
3	об'єкти відсутні

- кількістю об'єктів, занесених до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на даній території:

<i>Бали</i>	<i>Характеристика</i>
1	0 – 6 об'єктів
2	6,1 – 12 об'єктів
3	більше 12,1 об'єктів

8*. Запропонувати шкалу оцінки природних рекреаційних ресурсів, розроблену самостійно на основі вивчених теоретичних положень, порівняння існуючих бальних показників і власного бачення рекреаційних ресурсів.

ВИСНОВКИ. Характеристика та оцінка фізико-географічного, економіко-географічного положення, орографічних, кліматичних, водних, біотичних та історико-культурних рекреаційних ресурсів мають бути викладені в аналізі до роботи, який подається в кінці роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск _____	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 30

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Джинджоян В., Тесленко Т., Горб К. Інноваційні технології в туризмі та гостинності : навчальний посібник. /В. Джинджоян, Т. Тесленко, К. Горб. Дніпро: ДГУ, 2023. – 348 с.
2. Мальська М., Грицишин А., Білоус С., Топорницька М. Фестивальний туризм: теорія та практика: навч. посібник / М. Мальська, А. Грицишин, С. Білоус, М. Топорницька. Київ : Видавець ФОП Піча Ю. В., 2023. – 232 с.
3. Мальська М., Паньків Н. Туристично-ресурсний потенціал території : підручник./М. Мальська, Н. Паньків. – Київ : Видавець ФОП Піча Ю. В., 2023. – 534 с.
4. Торяник В., Хрідочкін А., Джинджоян В. Основи музеєзнавства: навчальний посібник. /В. Торяник, А. Хрідочкін, В. Джинджоян/ Київ : Видавництво «Каравела», 2024. – 296 с.
4. Ярьоменко С. Туристичні ресурси України. Навчальний посібник /С. Ярьоменко. – К.: Олді+, 2021. – 472 с.

Допоміжна література

1. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282 // Урядовий кур'єр. – 2003. – 25 груд. (№ 244) – С. 15-19.
2. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р.
3. Закон України «Про курорти» від 5.10.2000 р. № 2026.
4. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К. : Видавничо-поліграф. центр «Київський університет». – 2001. – 395 с.
5. Кузик С.П. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід: монографія / Степан Кузик. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 254 с.
6. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: навч. Посібник / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.
7. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посібник / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
8. Стафійчук В.І. Рекреалогія: навч. посібник. – К. : Альтпрес, 2006.
9. Туристичні ресурси України / Під ред. О.І. Лугова. – К. : Ін-тут туризму федерації профспілок України, 1996. – 352 с.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт департаменту туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] – Режим доступу:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.10- 05.01/241.00.01/М- ОК10-2024
	Випуск __	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. 31 / 31

<http://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=2c48859c-3471-4508-8d0d-60df67c47e84&title=ProUpravlinniaTurizmuTaKurortiv>

2. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення: ДСТУ 4527:2006. – [Чинний від 2006-10-01]. URL: <https://uhra.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-4527.pdf>

4. Туристичний портал департаменту туризму Рівненської області. <https://jam.in.ua/ua/works/rivne-travel/>

5. Електронні фахові наукові видання Національної наукової бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN

6. Закон України «Про туризм». Верховна Рада України; Закон від 15.09.1995